

Европейски икономически и социален комитет

ЕСО/300
Специфични проблеми
на островите

Брюксел, 28 март 2012 г.

СТАНОВИЩЕ

на

Европейския икономически и социален комитет

относно

„Специфични проблеми на островите“

(становище по собствена инициатива)

Докладчик: г-н **José María Espuny Moyano**

На 20 януари 2011 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Специфични проблеми на островите“.

Специализирана секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 7 март 2012 г.

На 479-ата си пленарна сесия, проведена на 28 и 29 март 2012 г. (заседание от 28 март), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 128 гласа „за“, 4 гласа „против“ и 8 гласа „въздържал се“.

*

* *

1. Заключение и препоръки

- 1.1 Островните региони имат общи постоянни характеристики и особености, които значително ги разграничават от континенталните територии. Посредством член 174 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) се признава, че островните региони се характеризират с конкретни неблагоприятни условия, на които следва да се обърне специално внимание. Независимо от това ЕИСК счита, че е необходимо да се продължи работата по приемането на подходяща стратегия за отразяване на конкретните нужди на островните региони.
- 1.2 ЕИСК счита, че определението на понятието „остров“, което се използва в ЕС е неподходящо, поради което следва да бъде преразгледано и актуализирано като се отчетат новите реалности на разширения ЕС, в който членуват островни държави. ЕИСК повтаря препоръката си от предходни становища¹ това определение да бъде изменено.
- 1.3 Миграцията и проблемите, свързани със застаряването на населението и обезлюдяването, са въпроси, които засягат особено силно островите. Те могат да доведат до загуба на културно наследство, до уязвимост на екосистемите или до сериозни икономически последици (свързани със заетостта, младите хора и т.н.).

---

¹

„По-добра интеграция във вътрешния пазар като ключов фактор за сближаване и растеж за островите“, ОВ С 27 от 30.02.2009 г., стр. 123, и „Иновации в островния туризъм“, ОВ С 44 от 11.02.2011 г., стр. 75.

- 1.4 Някои острови трябва да се справят с емиграцията на населението си в по-богати региони, други острови приемат имигранти, които допринасят за местното икономическо развитие, а трети, благодарение на географското си местоположение посрещат имигранти, които надхвърлят капацитета им за прием.
- 1.5 ЕИСК счита, че е абсолютно наложително да се подобрят достъпността на островите и връзките между тях. Като се има предвид, че достъпността е жизненоважен фактор за повишаването на привлекателността на островните райони, е необходимо да се намалят разходите за превоз на стоки и пътници чрез прилагане на принципа на териториалната цялост и подобряване на европейски регламент № 3577/92.
- 1.6 Селското стопанство, животновъдството и рибарството, които са важна част от местната икономика и са основен източник на доставки за хранително-вкусовата промишленост, са уязвими поради отдалечеността, малкия размер на предприятията и неразнообразната продукция, както и поради климатичните условия.
- 1.7 Резултатът е отслабена хранително-вкусова промишленост на островите, която трудно може да се конкурира с продуктите от континента или от трети страни, а това на свой ред води до още по-голямо отслабване на първичния сектор.
- 1.8 ЕИСК препоръчва ОСП да разглежда островите като необлагодетелствани райони по подобие на планинските райони и при финансирането да подчертава островния характер по конкретен начин.
- 1.9 За множество европейски острови туристическата дейност е жизненоважен фактор за оцеляването на местното население, запазването на тяхната идентичност, традиции и културни ценности и опазването на ландшафта. Тази дейност, благодарение на услугите, свързани с туризма, генерира икономически растеж, по-голяма заетост и значителна диверсификация на икономическата им дейност. Икономиката на островите обаче става прекалено зависима от туристическата дейност и поради това е необходима диверсификация с други, допълващи туризма дейности, които да благоприятстват икономическото развитие на островите в моменти на криза като настоящия, които силно засягат туризма.
- 1.10 ЕИСК подкрепя Европейския парламент в искането му да се разработят подобни конкретни стратегии за островите, планинските райони и другите уязвими райони в рамките на инициативата на Комисията за развитие на стратегия за устойчив крайбрежен и морски туризъм, изложена в резолюцията □ от 27 септември 2011 г.²

²

Виж становището на ЕИСК относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – „Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм“, ОВ С 376/08 от 22.12.2011 г., стр. 44 и резолюцията на Европейския парламент относно „Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм“ (2010/2206 (INI)).

- 1.11 ЕИСК счита, че съществуват трудности за участието на островите в програмите на ЕС за НИРД и иновации поради малкия размер на вътрешния пазар и ограничения капацитет на наличната инфраструктура за научноизследователска и развойна дейност. ЕИСК също намира за особено важно ЕС да продължава да подпомага островите за развитието на ИКТ, да подкрепя изграждането на инфраструктура за научноизследователска и развойна дейност и да създава благоприятни условия за участието на МСП от островите в програмите за НИРД и иновации, при необходимост включително чрез принос от структурните фондове.
- 1.12 По отношение на островните региони европейската енергийна политика трябва да поставя приоритет върху сигурността на доставките за островите, върху финансирането на разработването и осъществяването на проекти за производство на енергия посредством нови технологии и от възобновяеми енергийни източници, както и върху насърчаването на ефективното използване на енергията, при опазване на околната среда и природата.
- 1.13 ЕС трябва да включи в рамките на регионалната политика недостига на вода, обезсоляването на морската вода, както и други технически средства за водоснабдяване, като отчита спецификите на островните региони.
- 1.14 ЕИСК счита, че е от особено значение да се разработват специфични постоянни програми за обучение за жителите на островите, заети в различните сектори, като се обръща особено внимание на туристическия сектор, който е една от най-важните икономически дейности в островните региони. Тези програми следва да се финансират от Европейския социален фонд и от Кохезионния фонд, с поемане на ангажимент от страна на държавите членки, институциите и участниците в икономическия и социалния живот.
- 1.15 Образованието, професионалното обучение и ученето през целия живот играят важна роля в икономическата и социалната стратегия на Европейския съюз в рамките на Лисабонския процес и стратегията „Европа 2020“. ЕИСК настоява да се вземат предвид особеностите на островните региони, за да се гарантира, че образованието и възможностите за учене през целия живот във всички региони и за всички жители са предвидени в рамките на националните стратегии.
- 1.16 ЕИСК насърчава изпълнението на мерките, посочени в комюникето от Брюж относно европейското сътрудничество в областта на професионалното обучение, прието от министрите на образованието на всички държави членки и от европейските социални партньори.
- 1.17 ЕИСК приканва Комисията да създаде специална междуведомствена група за островите, или когато това е уместно, да я включва в други, вече съществуващи междуведомствени групи.

- 1.18 Комисията се приканва да гарантира, че островните региони ще се ползват от специални разпоредби в новата многогодишна финансова рамка за 2014–2020 г. и че тези региони ще бъдат предвидени в конкретни програми за регионално развитие, отразяващи по-точно техните особености. Необходимо е да се разгледа възможността за повишаване на равнищата на съфинансиране от страна на ЕС в областите от приоритетен интерес за островите.
- 1.19 Като се има предвид, че стратегията „Европа 2020“ ще въздейства върху всички бъдещи действия на ЕС, ЕИСК намира за необходимо да се проучи въздействието □ върху островните региони и начина, по който тя спомага за намаляване на неблагоприятните аспекти на островния характер.

С оглед на сезонния характер на туристическата дейност на островите и както вече заяви в становището си относно „Иновации в туризма: определяне на стратегия за устойчиво развитие на островите“³, ЕИСК призовава Комисията и Европейския парламент да дадат тласък на проекта за социален туризъм „Калипсо“ като разчитат на социалните партньори, тъй като тази програма би могла да има голямо отражение върху туристическия сектор и мултипликационен ефект в други области на дейност.

2. Въведение

2.1 Островните региони

- 2.1.1 Според определението на Евростат под остров се разбира територия, която отговаря на следните пет критерия:

- да има площ най-малко един квадратен километър;
- да бъде отдалечена на повече от един километър от сушата;
- да има постоянно живеещо население от най-малко 50 души;
- да няма постоянна физическа връзка със сушата;
- в нея да не се намира столица на държава членка на ЕС.

- 2.1.2 Когато се дава определение на понятието „остров“, би трябвало да се има предвид и Декларация 33 от ДФЕС, в която се казва: „Междуправителствената Конференция счита, че посоченото в член 174 понятие „островни региони“ може да означава също островни държави в тяхната цялост, стига да са налице всички необходими условия“.

---

³ ОВ С 44 от 15.2.2011 г., стр. 75.

- 2.1.3 Както ЕИСК посочи в свое предходно становище⁴, това определение не отчита новите реалности на разширения ЕС, в който членуват островни държави.
- 2.1.4 Според това определение 14⁵ от 27-те държави-членки на ЕС имат острови на територията си. Значението им се подчертава от нарасналия брой на жителите на различните острови в ЕС, който възлиза на 21 милиона души. Това представлява приблизително 4% от общото население на ЕС-27.
- 2.1.5 Островните региони имат общи постоянни характеристики и особености, които ги разграничават от континенталните територии.
- 2.1.6 Всички острови в ЕС притежават характеристики, които ги различават от останалите. Независимо от това общите характеристики на островните територии в ЕС са повече от различията между тях и се проявяват особено силно в области като транспорта, околната среда, туризма или достъпа до основни публични услуги.
- 2.1.7 В член 174 от ДФЕС е включен нов параграф, според който се обръща „специално внимание на регионите, които са засегнати от сериозни и постоянни неблагоприятни природни или демографски условия, като най-северните региони с много ниска гъстота на населението и островните, трансграничните и планинските региони“.
- 2.1.8 Чрез този член се признава, че островните региони като цяло се характеризират с конкретни неблагоприятни условия, на които следва да се обърне специално внимание.

3. Демографска ситуация в островните региони

- 3.1 Миграцията и проблемите, свързани със застаряването на населението и обезлюдяването, са въпроси, които засягат особено силно островите.
- 3.2 Някои острови или райони на островни територии понастоящем са изправени пред сериозна заплаха от обезлюдяване поради напускане на населението в активна възраст, основно най-младите, застаряване на местното население или трудни климатични условия. Това може да доведе до загуба на културно наследство или до уязвимост на екосистемите.
- 3.3 Други острови – поради тяхното географско местоположение по външните граници на ЕС – са изправени пред миграционни потоци в обратната посока и са изложени на нелегална имиграция от трети страни, която често е непропорционална на капацитета им за приемане на имигранти.

---

⁴ „По-добра интеграция във вътрешния пазар като ключов фактор за сближаване и растеж за островите“, ОВ С 27 от 30.02.2009 г., стр. 123, параграф 2.2.

⁵ Испания, Ирландия, Франция, Дания, Италия, Финландия, Швеция, Обединеното кралство, Гърция, Нидерландия, Малта, Кипър, Естония и Португалия.

- 3.3.1 В някои от островите се наблюдават извънредни хуманитарни ситуации, които трябва да бъдат посрещнати със солидарност от страна на Европейския съюз, като е необходимо създадена се оперативна тежест да продължи да се поделя чрез комбиниране на национални и европейски средства.
- 3.3.2 ЕИСК предлага в предходни становища Регламентът от Дъблин да се промени в рамките на една обща политика по въпросите на убежището, за да се улесни движението в рамките на ЕС на търсещите убежище.
- 3.4 От друга страна има острови, които отбелязват силно присъствие на чуждестранни жители с голяма покупателна способност, които допринасят за икономическото и социалното развитие на местно равнище, но които биха могли да доведат до повишаване на цените на недвижимите имоти при насищане на пазара на жилища, като по този начин затрудняват достъпа до пазара на местното население с по-ниски доходи.

4. **Достъпност и отдалеченост**

- 4.1 Част от ограниченията на островните територии произтичат от липсата на физическо единство на тяхната територия и от тяхната отдалеченост. Тези недостатъци се изразяват в по-високи транспортни, дистрибуторски и производствени разходи, по-голяма несигурност на доставките и необходимост от поддържане на по-големи запаси и складови площи.
- 4.2 Доказателство за това е пълната зависимост от морския и въздушния транспорт. Следователно островните региони са поставени в по-неблагоприятно положение в сравнение с останалите територии по отношение на използването на предимствата на единния европейски пазар в качеството му на хомогенна зона на конкурентни икономически отношения, във връзка с промяната на размера на предприятията за насърчаване на иновациите и за постигане на икономии от мащаба и външни икономии.
- 4.3 В този смисъл не бива да се забравя, че в общностната инициатива Единно европейско небе би могло да се направи анализ на механизмите за управление на въздушния трафик с цел по-специално да се осигури достъпността на островните региони във всеки един момент.
- 4.4 Не бива да забравяме ситуацията, която се създаде при изхвърлянето на облака от вулканична пепел от исландския вулкан Еяфятлайокул през април и май 2010 г., когато бяха засегнати големи райони на европейското въздушно пространство и това доведе до затваряне на голям брой летища в централна и северна Европа и дори в южна Европа.

- 4.5 Най-тревожният проблем не беше толкова прекъсването на потока от туристи към островите, колкото невъзможността онези от тях, които вече бяха на островите да се върнат в своите страни и несигурността по отношение на продължителността на проблема.
- 4.6 Този конкретен случай показва особената уязвимост на островните региони при подобни обстоятелства, тъй като въпреки че засегна почти цяла Европа затварянето на единното европейско въздушно пространство оказва най-силно (отрицателно) влияние върху засегнатите островни региони.
- 4.6.1 Друг въпрос, който следва да се има предвид е въвеждането на данък върху CO₂ във въздушния транспорт, който Комисията предвижда да влезе в сила от 2012 г. Ако този данък действително влезе в сила, Комисията би следвало да намери конкретна формула за островните региони, тъй като те зависят в много по-голяма степен от въздушния транспорт. Това би увеличило още повече присъщите им недостатъци.
- 4.7 Достъпността е жизненоважен фактор за повишаването на привлекателността на островните райони. Трансевропейските транспортни мрежи (TEN-T) трябва да обхващат истинска мултимодална политика, която да се прилага и за островите. Създаването на морски и въздушни коридори между европейския континент и островите посредством финансиране на стационарната и мобилната инфраструктура би могло да допринесе за това.
- 5. Селско стопанство и рибарство**
- 5.1 Селското стопанство, животновъдството и рибарството в островните региони са важна част от местната икономика, по-специално във връзка със заетостта, а така също и значима опора за местната хранително-вкусова промишленост, която представлява най-важната част от промишленото производство на островите.
- 5.2 Въпреки това селскостопанското производство и рибарството на островите се характеризират с голяма нестабилност, дължаща се най-вече на трудностите, свързани с тяхната отдалеченост, малкият размер на предприятията, зависимостта от местни пазари, разпокъсаността и климатичните условия. Всичко това се отразява на островната хранително-вкусова промишленост, която зависи от своите собствени продукти. Недостатъчната земеделска и животновъдна продукция води също до отслабена хранително-вкусова промишленост на островите.
- 5.2.1 Всички тези фактори допринасят за значителното намаляване на тяхната конкурентоспособност в сравнение с предприятията на континента и тези в трети страни.

- 5.3 Освен това, местното селско стопанство е силно зависимо от външни фактори, както по отношение на доставките на суровини и материали, така и по отношение на пазарната реализация на продуктите, в един много отдалечен от източниците на доставка и от пазарите географски контекст.
- 5.4 Поради това селскостопанските производители на островите се конкурират при неравностойни условия с производителите в други територии. За да бъде поставено на равна основа селското стопанство в островните региони, местните производители трябва да получават необходимата подкрепа, например посредством конкретни инструменти на ОСП за островите, а местната продукция трябва да се насърчава повече и да получава по-голямо признание.
- 5.5 Във връзка с приемането на мерки, насочени конкретно към компенсиране на недостатъците на островния характер в тази област, най-подходящо би било да бъде разработена конкретна законодателна програма. Това се отнася до първичния сектор, който има особено значение за островите. Европейският фонд за рибарство не предвижда специални мерки, освен за най-отдалечените региони (НОР) и по-малките острови в Егейско море.
- 5.6 Същото се отнася и до директните помощи в рамките на общата селскостопанска политика (ОСП). Островният характер не беше взет под внимание при последната реформа на схемите на директните помощи по ОСП, развитието на селските райони и ЕЗФРСР.

6. Вътрешен пазар и туризъм

- 6.1 По-малкият размер на островните територии в сравнение с тези на континента обуславя в значителна степен производството и структурата на пазарите. По-голямата част от производствената база в тези територии се състои от малки предприятия и микропредприятия, характеризиращи се с по-висока степен на уязвимост в сравнение с големите предприятия.
- 6.2 Туризмът е бил и продължава да бъде основен ресурс на икономиката на много островни територии. Въпреки многото различия между тях, за множество европейски острови тази дейност е жизненоважен фактор за оцеляването на местното население, запазването на тяхната идентичност, традиции и културни ценности и опазването на ландшафта.
- 6.3 Установяването на туризма в европейските островни региони генерира в тях икономически растеж и заетост и доведе до значителна диверсификация на икономическата им база посредством свързаните с него услуги. То направи възможно и възстановяването и опазването на местните традиции и култура, както и на природните зони и историческите паметници.

- 6.4 Въпреки че като цяло туризмът беше несъмнено положителен фактор, следва да се признаят и отрицателните въздействия от него в някои островни региони - несигурен характер на заетостта, сезонен характер, ниска квалификация на заетите, големи спекулации с недвижимите имоти и нарастване на разходите за живот на местното население. Освен това туризмът създаде сериозни проблеми по отношение на водоснабдяването и трудности при осигуряването на основни услуги за населението (управление на отпадъците, здравеопазване и др.), което води до силно въздействие върху околната среда. Понастоящем икономиката на островите е силно зависима от туристическата дейност и поради това е необходима диверсификация с други, не само допълващи туризма дейности, които да благоприятстват икономическото развитие на островите в моменти на криза като настоящия, които силно засягат туризма.
- 6.5 С приемането на ДФЕС значението на туризма в ЕС беше изрично признато. През юни 2010 г. Комисията представи съобщение, в което се насърчава нова рамка за координирани действия в Европейския съюз с цел повишаване на конкурентоспособността и капацитета за устойчиво развитие на европейския туризъм⁶. Това признание предоставя възможност за засилване на конкурентоспособността на европейския туристически сектор, допринасяйки по този начин за осъществяването на новата стратегия „Европа 2020“ за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.
- 6.6 В параграф 55 на своята резолюция от 27 септември 2011 г.⁷ Европейският парламент, *„приветства инициативата на Комисията да разработи стратегия за устойчив крайбрежен и морски туризъм и призовава за разработване на подобни специфични стратегии за островите, планинските региони и други уязвими райони“*.

7. Научноизследователска и развойна дейност и иновации

- 7.1 Иновациите са основна тема за икономическата политика, както на равнище ЕС (с Лисабонската стратегия и стратегията „Европа 2020“), така и на регионално равнище с растеж на публичните инвестиции в научноизследователска дейност, образование, обучение и подкрепа на „най-иновативните сектори“ (напр. транспорт, енергетика, екологични производства). Това се отнася и за услуги, особено такива, изискващи определено равнище на знания или квалификация, което се счита, че е характерно за повечето туристически дейности (напр. настаняване, кетъринг, недвижими имоти).

---

⁶ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите – „Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм“, COM(2010) 352 final.

⁷ Резолюция на Европейския парламент относно „Европа — водеща световна туристическа дестинация — нова политическа рамка за европейския туризъм“ (2010/2206 (INI)).

- 7.2 Необходимо е да се насърчават и укрепват информационното общество и новите технологии, които представляват средство за диверсифициране на икономическата дейност и за надграждане на знанията на територията на островите. Използването на ИКТ намалява изолираността, подобрява процесите и системите за управление на предприятията и отношенията с външния свят, което благоприятства повишаването на конкурентоспособността и производителността на островните региони.
- 7.3 Основната трудност, пред която са изправени островните региони при развиването на капацитета им за иновации произтича от слабостта на предприемаческата тъкан, равнищата на обучение, достъпът до европейския пазар, недостатъчните инвестиции в инфраструктура за научни изследвания и др. Иновациите в островните региони трябва да се разглеждат от широка гледна точка, обхващаща например преработването, методите за маркетинг, новаторските техники в управлението или организацията на предприятията. Целта, която трябва да преследват предприятията в островните региони е да повишават производствения си капацитет, качеството на продуктите си и достъпа си до европейския пазар при условия на конкуренция, сходни с тези в континенталните региони на Европейския съюз.
- 7.4 От друга страна е необходимо да се изтъкнат трудностите, които срещат островите по отношение на участието в програмите на ЕС за НИРД и иновации. Малкият размер на вътрешния пазар, ограниченият капацитет на наличната инфраструктура за научноизследователска и развойна дейност правят участието на островните региони в тези програми много по-трудно.

8. Енергетика и вода

- 8.1 Поради силната зависимост на островите от вноса на горива колебанията на цените на енергоносителите се отразяват в по-голяма степен на островните региони.
- 8.2 По отношение на островните региони европейската енергийна политика трябва да поставя приоритет върху сигурността на доставките за островите, финансирането на разработването и осъществяването на проекти за производство на енергия посредством нови технологии и от възобновяеми енергийни източници, както и насърчаването на ефективното използване на енергията, при същевременно опазване на околната среда и природата.
- 8.3 Производството, съхраняването и доставянето на енергия са важни не само за основните потребности от енергия, но също и за обезсоляването на морската вода, което би могло да разреши проблема със снабдяването с питейна вода на много острови.

8.4 Вследствие на ограничената им площ и главно поради скалната им структура по-голямата част от островите страдат от недостиг на вода. Освен въздействието, което оказва върху здравето, селското стопанство и животновъдството, това е спънка и за икономическото развитие (особено за туризма).

9. Обучение и заетост

9.1 Според неотдавнашно проучване на Euroislands⁸, човешкият капитал е важен проблем на европейските острови, особено в Средиземно море. Образователното равнище е особено ниско, включително на островите с по-голям брутен вътрешен продукт на глава от населението и с наличие на университет. Човешкият капитал на скандинавските острови е по-добре подготвен за справяне с новите предизвикателства, но дори и там преходът от традиционната заетост се оказва предизвикателство.

9.2 Образованието, професионалното обучение, ученето през целия живот и владението на чужди езици играят важна роля в икономическата и социалната стратегия на Европейския съюз в рамките на Лисабонския процес и стратегията „Европа 2020“. Осигуряването на възможности за образование и за учене през целия живот във всички региони и за всички жители следва да бъде крайгълният камък на националните стратегии. Ограниченият брой на служителите и необходимостта от широка гама от услуги налагат професионална поливалентност на жителите на островите, която може да бъде постигната чрез подходящи, финансирани от ЕС програми за професионално обучение.

10. Регионална политика

10.1 Регионалната политика е основното общностно средство на разположение на островните територии за преодоляване на техните структурни ограничения и за реализиране на техния потенциал за развитие и растеж. Въпреки това тази политика трябва да бъде подобрена, така че островите, които са неразделна част от европейския единен пазар, да могат да се възползват максимално от нея в икономически и социален план.

10.2 Като цяло островните територии се намират в неблагоприятно положение спрямо континенталните територии. Островният им характер не е приоритетна тема в дневния ред на регионалната политика и европейската политика на сближаване. Нещо повече, разширяването промени драстично приоритетите в европейския дневен ред по отношение на тези политики, което не благоприятства европейските политики във връзка с островния характер.

---

⁸ Проучване „Euroislands. Развитието на островите. Европейските острови и политиката на сближаване“ (европейска програма ESPON 2013).

- 10.3 Необходимо е да се създаде интегрирана рамка, която да предостави ефикасен отговор на ограниченията, пред които са изправени европейските острови. За тази цел е необходимо мерките и политиките, които биха могли да засегнат островите, да бъдат предшествани от съответните оценки на въздействието, каквито се извършват по отношение на най-отдалечените региони. Така могат да се избегнат отрицателни въздействия и противоречия и да се засили териториалното сближаване. Извършването на оценка на въздействието е особено наложително във връзка с политиките в областта на транспорта, околната среда и енергетиката.
- 10.4 През програмния период 2007-2013 г. БВП на глава от населението беше единственият критерий за определянето на допустимостта на регионите в рамките на целите на регионалната политика. При този показател не се отчита фактът, че сближаването обхваща много по-широко измерение, включващо социални, екологични, териториални и други елементи, свързани с иновациите и образованието. Необходими са нови показатели, основаващи се на по-приложими статистически данни, които да предоставят по-ясна картина на равнището на развитието на островите и задоволително разбиране на регионите с постоянни неблагоприятни географски условия.
- 10.4.1 В този смисъл ориентировъчните цели на стратегията „Европа 2020“ трябва да бъдат включени като референции, в съответствие с общата политическа рамка на ЕС.
- 10.5 Макар че през програмния период 2007 – 2013 г. беше признато, че европейските острови отговарят на критериите за трансгранично сътрудничество, понастоящем три архипелага (Циклади, Хебриди и Балеарски) остават изключени в резултат на установяването на критерия за максимално разстояние от 150 км между регионалните граници.
- 10.6 ЕИСК призовава за изоставяне на критерия разстояние (150 км.), прилаган при класифицирането на островите като гранични райони, допустими за финансиране по програми за трансгранично сътрудничество в рамките на териториалното сътрудничество на политиката за сближаване или в рамките на европейската политика за съседство.
- 10.7 Необходимо е да се отделя специално внимание на островите, засегнати не само от един, а от няколко от неблагоприятните фактори, споменати в член 174, като планинските острови или островите с много малка гъстота на населението. Това се отнася и до архипелазите, засегнати от двойна или множествена изолация. Тези територии се характеризират с допълнителни неблагоприятни условия, произтичащи от тяхната разпокъсаност и от ограничените им географски размери. Следва също да подчертаем положението, в което се намират голям брой крайбрежни острови, които страдат от сериозни недостатъци, свързани с тяхната микроизолираност. Всичко това води до засилване на ограниченията, произтичащи от островния характер, а често и до липса на услуги за населението.

10.8 Следователно островите се нуждаят от подход, обединяващ различните политики както в хоризонтален (чрез междусекторен подход в основните политики с териториално въздействие, ОСП, ОПОР, държавни помощи и др.) и във вертикален (обединяване на регионалните, националните и общностните измерения) план. Този подход трябва да отразява и новите насоки на политиката съгласно Договора от Лисабон и значението, което се отдава на конкретни области, като например енергетиката и климата, външната проекция на ЕС и правосъдието и вътрешните работи⁹.

11. Предимства и привлекателност на островните региони

11.1 В заключенията на проучването Euroislands в рамките на ESPON¹⁰ по отношение на предимствата на островите се изтъква, че техните основни конкурентни предимства са качеството на живот и техните природни и културни активи. Островите притежават висока гъстота на природен и културен капитал и силна културна идентичност. Въпреки това съществува едно важно ограничение, тъй като природното и културното наследство са незаменими и невъзобновяеми ресурси.

11.2 В препоръките на това проучване се посочва, че на островите новите комуникационни и информационни технологии намаляват отрицателното въздействие на островния характер (малки мащаби и изолираност). Новите технологии могат да бъдат полезни и за малките и средните предприятия и за услуги като образованието и научните изследвания, здравните услуги, информационните, културните и други творчески дейности. Други технологични промени (развитие на нови форми на възобновяеми енергийни източници, технологии за частична замяна на природни ресурси, напредък в транспортния сектор и др.) биха могли да смекчат ограниченията, произтичащи от островния характер.

---

⁹ Области, определени в съобщението на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и националните парламенти от 19 октомври 2010 г. относно „Преглед на бюджета на ЕС“, COM(2010)700 final.

¹⁰ Проучване „Euroislands. Развитието на островите. Европейските острови и политиката на сближаване“ (европейска програма ESPON 2013).

11.3 В островните региони се наблюдават множество примери за добри практики:

- инициативи в предприемаческия сектор. Различни селскостопански и промишлени продукти на островите (хранителни продукти и напитки) устояват на конкуренцията от Европейския съюз и световния пазар въпреки относително високите си цени, поради качеството си (местни суровини и традиционни начини за производство) и/или уникалността си, създаването на марка;
- инициативи за справяне с общи екологични проблеми като изменението на климата или конкретни проблеми, свързани с островния характер. По отношение на използването на възобновяеми енергийни източници следва да бъдат отбелязани остров Китнос (Циклади), Самсъ, Ейг (Шотландия), Готланд, Борнхолм, Канарските острови и др.

Брюксел, 28 март 2012 г.

Председател
на
Европейския икономически и социален
комитет

Staffan Nilsson
